

Einame ne visada pačiu trumpiausiu keliu, o tik tuo, kurį žinome ir atpažįstame pagal esančias nuorodas

POSTINTERNETINIS MIESTAS: SOCIALINĖS ERDVĖS EVOLIUCIJA

Postinternetinio miesto erdvėje knibžda interneto artefaktų

Komunikacijai mieste panaudojami įvairūs gatvės paviršiai

Gatvės blogas „WEB 0“ – postinternetinė komunikacijos erdvė, čia galima sudalyvauti interneto žaidime: dalytis įrašais, vaizdais ir keistais daiktais

tekstas | Julius Narkūnas (laimikis.lt)

Ant bendrabučio holo sienos kabėjo monetiniai taksofonai. 01, 02 ir 03 veikė be 15 kapeikų. Dar prieš dešimt metų žmonės stovėdavo eilėse prie tų pačių taksofonų, pašto, transporto ir teatro bilietų, prekių kasų, mokesčių mokėjimo langelių. Eilės gale sėdėjo gyvas žmogus. Nors gyvą eilę pakeitė interneto ryšys, kontaktų kiekis nesumažėjo, o bendravimas persikėlė į virtualią erdvę.

Su bendravimu į internetą persikėlė ir daugelis kitų miesto funkcijų: prekyba, pramogos, kultūra ir t. t. Tinklaraščiai ir socialiniai tinklai – nauja rašymo ir žiniasklaidos kultūros banga, jos atstovai dažniausiai nepriklauso bendrai institucijai, tačiau buriasi į produktyvias interneto bendruomenes. Vardyti naujas komunikacijos priemones ir jų galimybes galima be galo, be krašto. Interneto teikiamos patirtys pakeitė daugelio miestelėnų sąmonę. Eidami gatve esame tie patys interneto vartotojai, kuriems yra tik laiko klausimas, kada nubus iš *offline* būsenos. Bet ir čia mus persekioja interneto artefaktai: nuorodos iš reklamos plakatų ir skelbimų kviečia užsukti į *vėvėvė*, bevielio interneto ženklai ragina prisijungti, o užrašas ant kasos langelio skelbia paprastesnį būdą atsiskaityti ar tvarkyti savo banko sąskaitas. Atvirkštinis efektas dar labiau susieja šias dvi erdves. Tai nutinka tuomet, kai informaciją mieste pradedame suvokti pagal analogiją su internetu. Kaip miesto pastatuose ir skulptūrose atpažįstame kultūros ir istorijos citatas, taip ir internete randame ištisus miesto fragmentus: vartotojų keliamas nuotraukas, vaizdo įrašus, skelbiamus renginius, realaus laiko žemėlapius. Trečios ir pusketvirtos kartos mobiliojo ryšio reklamos interneto vartotojui pateikia miestą kaip interaktyvią pele valdomų paviršių erdvę.

SOCIALINIAI TINKLAI MIESTE

Išjungę kompiuterį ir išėję į gatvę, mes nenustojame būti interneto vartotojai: judame, „skaitome“, fiksuojame ir bendraujame nepamiršdami internete įgytų informacijos apdorojimo schemų. Taip pat nepamirštame ir nenutraukiame kontaktų vos atsijungę nuo „Skype“ programos ar išjungę mobilųjį telefoną. Nors virtualioje informacijos ir viešumo terpėje jaučiamės saugiai, vis dėlto fiziniėje viešumoje kenčiame emocinės ir tiesioginės komunikacijos alkį.

Nebeliko privilegijuoto viešumo ir eterio išrinktiesiems. Kiekvienas sutiktas praeivis – potencialus socialinio tinklo reporteris arba tinklaraščio autorius. Dėl bevielio interneto tinklo ir naujų komunikacijos priemonių miestas tampa savotiška interneto agentų misijos zona. Jie ieško ir renka dėmesio vertus įvykius, objektus, žmones; fiksuoja ir „apgyvendina“ juos internete. Mat perkėlus duomenis į virtualią erdvę galima būti tikram, kad trumpa akimirka bus užfiksuota ir ją bus galima dalytis tikrojoje savo socialinio gyvenimo erdvėje. Tad kitą kartą sutiktas draugas iš „Facebook“ pripažins tavo dalyvavimą realybėje tau apie tai net neužsiminus.

Į pokalbius su socialinių tinklų draugais (kurie stebuklingai koreliuoja su pažįstamais) dažnai įsimašo nuorodos į internete sudėtus gyvenimo momentus, virusinius vaizdo klipus ir tinkle girdėtus juokelius. O gyvas kontaktas baigiasi trumpu – „susirašom“ arba „palaikom ryšį“.

NARŠYMAS IR PAIEŠKA MIESTE

Vidinis miesto žemėlapis panašus į naršyklės istoriją. Pagyvenę kurį laiką viename mieste, žinome kaip nusigauti iš vienos vietos į kitą, kur skaniai pavalgyti, kur patogiau susitikti ir kiek laiko trunka kelionė nuo namų iki darbo ar universiteto.

Tačiau šis žemėlapis nubraižomas ne išsyk. Pirmą kartą atvykę į

nepažįstamą miestą, paiešką atliekame dairydami ir ieškodami informacijos gatvėje. Gerai, jei turime po ranka miesto žemėlapi. O jeigu ne? Ką gi, puiki proga užkalbinti patikimai atrodantį praeivį ar informacijos skyriaus darbuotoją. Suformuluojame užklausą ir gauname tikslią nuorodą. Ar tai neprimena flirto su „Google“?

NUORODOS IR ORIENTYRAI

Ženkli mieste žymi judėjimo trajektoriją taip pat, kaip hipertekstas internete nukreipia į kitą puslapį dar nebaigus skaityti pirmojo. Einame ne visada pačiu trumpiausiu keliu – tik tuo, kurį žinome ir atpažįstame pagal esančias nuorodas.

Anot miesto teoretiko Kevino Lyncho, miesto vaizdą įsimeiname remdamiesi penkiomis vaizdinių kategorijomis: judėjimo atkarpa (*path*), posūkis (*edge*), kelių susipynimo mazgai (*nodes*), rajonas (*district*) ir orientyrai (*landmark*). Tyrinėdamas JAV miestų Bostono, Naujojo Džersio ir Los Andželo gyventojų miestovaizdžius jis padarė akivaizdžią išvadą: kuo įvairesni pastatai, charakteringesni rajonai ir aukštesni orientyrai, tuo paprasčiau įsimeiname ir orientuojamės miesto erdvėje.

Tai paaiškina, kodėl atvykęs į Kauną, autobusui dar nesustojus, pradėdau dairytis Soboro. Nes pagal šį orientyrą galiu rasti Laisvės alėją, o kartu kelią iki Rotušės aikštės, Žaliakalnio ir taip toliau. Visą gyvenimą praleidęs Vilniuje, net nesuimamą pasuką iš vienos gatvės į kitą, trumpinu maršrutą kiemais ar, vos žvilgtelėjęs į numerį, persėdu iš vieno autobuso į kitą. Net keista kiemo gale esantį išėjimą į paralelinę gatvę gretinti su aktyviai pažymėtu tekstu, vedančiu į kitą interneto puslapį.

PABĖGIMAS IŠ INTERNETO

Labiausiai dėl masiško interneto ir mobiliųjų telefonų naudojimo

nukentėjusi miesto erdvės funkcija – bendravimas. Nereikia pamiršti, kad mieste, be statyškų ir erdvę ribojančių paviršių, yra ir judančių objektų. Tai – žmonės, mašinos, dviračiai; jie tiesiogiai dalyvauja kuriant ir vartojant miestą. Ši masė savo veiksmais nuolat keičia vietą, įprasmina esamas erdvių funkcijas ir kuria naujas.

Tačiau įdomiausi reiškiniai vyksta tuomet, kai paprastų miesto bendruomenių rankose internetas tampa įrankiu pabėgti nuo interneto. Kuomet komunikacija tikslingai nukreipiama į alternatyvius veiksmus miesto erdvėje, galime netikėtai tapti spontaniškų įvykių žiūrovais ar dalyviais. Šių įvykių esmė – emocijos, kurių aidas virtualioje erdvėje dar labiau pabrėžia interneto bendruomenių kūrybinę galią. Sąmoningai įvertinę savo vaidmenį ir aplink užjančius socialinės žiniasklaidos reporterius, individualiais veiksmais galime sukurti šį tą nekasdienišką – pradedant savąja išvaizda ir baigiant aktyvia kūrybine veikla gatvėje.

Kadaise ateitimi laikytas internetinis miestas tapo nūdienos realybe. Iš dabarties taško galima nuspėti du miesto erdvės ir interneto raidos scenarijus: pirma, miesto paviršiai bus padengti interaktyviomis sąsajomis su internetu. Tokiu būdu bus dar paprasčiau kontroliuoti viešąją tvarką, o suasmenintą ir mūsų interesus atitinkančią informaciją gausime ten, kur esame. Antra, atvirkščiai – galutinai išsekinti bendravimo per atstumą pradėsime sąmoningai bėgti iš interneto į gatvę, kad galėtume patirti tikrų emocijų. Internetas padės suprasti, kad miesto erdvės irgi gali būti tinkamos komunikacijai ir kūrybai.

Tikėtina, kad išsipildys abu šie scenarijai ir postinternetinis miestas taps kūrybiška ir saugia žaidimų aikšte. Tačiau norint įgyvendinti antrą scenarijų, nereikia laukti valdžios sprendimo ar raginimo. Taip pat kaip nereikia gauti leidimo rašyti tinklaraštį ar burtis į bendruomenes.

IQ